

Особливості перебігу вагітності у жінок із варикозним розширенням вен статевих органів

Л.В. Манжула

Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, м. Київ

Мета дослідження: вивчення особливостей перебігу вагітності у жінок із варикозним розширенням вен статевих органів.

Матеріали та методи. Для досягнення поставленої мети було проведено оцінювання клінічного перебігу гестації у 200 жінок із клініко-лабораторними ознаками варикозної хвороби нижніх кінцівок та зовнішніх статевих органів (1-а група – основна) і 50 жінок аналогічного віку та паритету без клініко-лабораторних ознак варикозної хвороби (2-а група – контрольна). Основну групу додатково розподілили на підгрупу 1.1 – 42 жінки із варикозною хворобою та варикозним розширенням вен зовнішніх статевих органів та підгрупу 1.2 – 158 жінок із варикозним розширенням вен тільки нижніх кінцівок. У комплексі проведених досліджень були включені клінічні, лабораторні, інструментальні та статистичні методи.

Результати. Отримані дані свідчать про те, що атипична локалізація варикозно розширених вен спостерігається у 21,0% жінок із варикозною хворобою. Основними ускладненнями вагітності у жінок із варикозним розширенням вен статевих органів є загроза невиношування у I триместрі – 53,3%; плацентарна дисфункція – 33,3% та загроза передчасних пологів – 31,3%. Частота переривання вагітності у I триместрі становила 5 (11,9%) випадків, а передчасних пологів – 3 (7,1%). Вагітні з варикозним розширенням вен піхви, зовнішніх статевих органів у більшості випадків (39 з 42 – 92,9%) розроджені шляхом кесарева розтину.

Заклучення. Отримані результати необхідно враховувати під час розроблення тактики ведення вагітності та пологів у жінок із варикозним розширенням вен статевих органів.

Ключові слова: вагітність, ускладнення, варикозне розширення вен статевих органів.

Дослідження останніх років встановили, що частим проявом варикозної хвороби (ВХ) у вагітних є варикоз вен малого таза, що визначається у вигляді випадкових знахідок під час кесарева розтину, а також варикозне розширення вен нижніх кінцівок і зовнішніх статевих органів [1, 4, 6].

Низка авторів [2, 5, 7] свідчать про високу частоту виявлення у породіль екстазії венозних судин малого таза, що, на їхню думку, пояснює збільшення запальних ускладнень після пологів у жінок, які страждають на судинну недостатність вен нижніх кінцівок. Наявність варикозно розширених судин системи внутрішньої клубової вени може спричинювати кровотечі у третій період пологів, бути причиною тромбоемболічних ускладнень, гнійно-септичних процесів у післяпологовий період, хронічних запальних процесів матки і придатків, вторинної безплідності [3, 8].

До особливої групи ризику входять жінки із варикозним розширенням вен статевих органів (ВРВСО), частота якого постійно підвищується [2, 5]. Разом з тим у сучасній літературі мало висвітлені питання перебігу вагітності та пологів саме

у жінок із ВРВСО, що свідчить про актуальність обраного наукового завдання.

Мета дослідження: вивчення особливостей перебігу вагітності у жінок із ВРВСО.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Для досягнення поставленої мети було проведено оцінювання клінічного перебігу гестації у 200 жінок із клініко-лабораторними ознаками ВХ нижніх кінцівок та зовнішніх статевих органів (1-а група – основна) і 50 жінок аналогічного віку та паритету без клініко-лабораторних ознак ВХ (2-а група – контрольна).

Основну групу було додатково розподілено на підгрупу 1.1 – 42 жінки із ВХ та варикозним розширенням вен зовнішніх статевих органів (ВРВЗСО) та відповідно на підгрупу 1.2 – 158 жінок із варикозним розширенням вен тільки нижніх кінцівок (ВРВНК).

У комплексі проведених досліджень були включені клінічні, лабораторні, інструментальні та статистичні методи.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

З метою вивчення гестації спостерігали 200 жінок із ВХ (1-а група) і 50 здорових жінок без ВХ (2-а група). У всіх вагітних 1-ї групи виражено ВРВНК. Було спеціально відібрано вагітних лише з варикозним розширенням вен без іншої акушерської або суб- та декомпенсованої коморбідної патології для того, щоб отримати чіткіше уявлення про можливий зв'язок з цією патологією виявлених ускладнень гестації. В основному (96,0%) варикозне розширення вен спостерігалось на обох нижніх кінцівках. У 42 (21,0%), крім того, було розширення вен зовнішніх і внутрішніх статевих органів. У всіх випадках ВХ була діагностована до настання даної вагітності.

Отримані результати свідчать, що основними клінічними ознаками ВХ у жінок до вагітності були набряки (60,0%) та збільшення об'єму вен (40,0%). Рідше спостерігалися судомні (28,0%) та парестезії (26,0%) нижніх кінцівок. Дуже показовим є той факт, що у 56,0% випадків виявляли поєднання 2 та більше клінічних ознак.

Вагітність у обох групах перебігає на тлі різних ускладнень, при цьому їх частота суттєво відрізняється. Так, у 1-й групі різні ускладнення діагностували у 88,0% жінок, а у 2-й групі – лише у 18,0%. У структурі цих ускладнень у жінок із ВХ частіше фіксували ранній токсикоз (23,0%), плацентарну дисфункцію (22,0%) та різні форми прееклампсії (18,0%). Дуже показовим є наявність тромбофлебиту нижніх кінцівок у 8 (4,0%) жінок протягом цієї вагітності, що було показанням до залучення судинного хірурга та інтенсивної медикаментозної корекції. Порівняно з цим у жінок 2-ї групи основним ускладненням був ранній токсикоз (8,0%).

Ураховуючи той факт, що у 42 жінок 1-ї групи (21,0%) констатували додаткове ВРВСО (підгрупа 1.1), ми вважали за доцільне оцінити саме у цих жінок перебіг вагітності.

Ускладнення під час вагітності у жінок із ВРВСО, n=42

Ускладнення вагітності	%
Ранній токсикоз	74,2
Загроза невиношування у I триместрі	53,3
Загроза передчасних пологів	31,3
Загострення хронічної вірусної інфекції	4,8
Анемії	24,0
Плацентарна дисфункція	33,3
Преєклампсія	12,0
Гестаційний пієлонефрит	12,0
Переношування	7,2
Гострий тромбоемболіт	12,0

Вік обстежених пацієнток коливався у межах від 21 до 45 років і у середньому становив у жінок, які народжували уперше, $27,5 \pm 1,4$ року і у жінок, які народжували повторно, $34,6 \pm 0,9$ року. Розвиток ВРВСО в обстежуваних жінок найчастіше починався у 21–30 років, в основному у віці понад 25 років (55,2%). Установлено, що ВРВСО частіше діагностують у жінок, робота яких пов'язана з тривалим денним ортоостазом.

Було з'ясовано, що анамнез обстежуваних жінок обтяжений різними екстрагенітальними і гінекологічними захворюваннями.

У результаті проведених досліджень виявлено, що екстрагенітальною патологією, яку найчастіше фіксують, були геморої та надмірна маса тіла. Геморої спостерігався у 24,2% жінок, а надмірна маса тіла – у 19,2%.

Постійний біль у нижніх відділах живота до і під час вагітності спостерігався у 85,0% випадків, біль під час статевого акту (диспареунія) – у 63,3% жінок. Слід зазначити, що всі ці ознаки є клінічними проявами синдрому переповнення кров'ю тазових органів (pelvic congestion syndrome). Багато дослідників [3, 5, 7, 8] вважають основною причиною синдрому клапанну недостатність яєчникових вен з рефлюксом крові, яка зумовлює порушення функції матки і її придатків. Чинниками можуть бути: ретрофлексія матки, яка призводить до перегину широкої зв'язки матки, що утруднює відтік венозної крові, а також різні гінекологічні захворювання. За нашими даними, ретрофлексію матки до вагітності виявляли у 67,4% жінок.

Гінекологічний анамнез обстежених був обтяжений запальними захворюваннями придатків матки у 19,2% випадків, штучними та мимовільними абортами – у 43,7% жінок.

У всіх випадках ВРВСО виникло під час вагітності. За нашими даними, його виявили у I триместрі у 12,0% випадків. Це підтверджує зв'язок даної патології зі зміною гормонального фону. Річ у тому, що вагітна матка у ці терміни ще не досягає розмірів, здатних спричинити компресію позаочеревних вен. У II триместрі ВРВСО виявляли у 88,0% вагітних. Частіше ознаки захворювання спостерігалися у другій половині вагітності – з 25–26 тиж, коли венозний тиск в органах малого таза і нижніх кінцівках починає помітно зростати через компресію позаочеревних вен вагітною маткою.

Клінічна картина захворювання досить характерна і виявлялася такою, що прогресує у міру збільшення терміну вагітності варикозним розширенням вен промежини.

Вагітні з ВРВСО відчували розпираючий біль у промежині, у малому тазі, свербіж, постійне відчуття дискомфорту, тяжкість і локальні набряки. У 63,3% жінок спостерігався біль під час статевого акту (диспареунія), що призводить до вагінізму і боязні статевих стосунків. Оцінювали стан за суб'єктивними відчуттями пацієнтки. З

цією метою використовували спеціальний опитувальник, розроблений на підставі клінічних симптомів хронічної венозної недостатності.

За нашими даними, на початку вагітності більшість ознак хронічної венозної недостатності були виражені мало, за винятком 3 (7,2%) жінок, які відзначали значні набряки. Практично не фіксували таких ознак, як хворобливість за ходом вени, відчуття тяжкості і свербіж.

Подальший прогрес вагітності супроводжується наростанням тяжкості симптоматики венозної недостатності. У III триместрі 38,4% вагітних відзначають виражені набряки, 31,2% відзначають виражений біль за ходом судин, 48,0% – відчуття тяжкості у промежині, у 19,2% жінок – свербіж.

Окрім збільшення розмірів варикозного вузла до III триместра, відзначали його ущільнення. У деяких випадках на статевих губах визначалися конгломерати варикозних вузлів. У післяпологовий період до кінця першого тижня варикозний вузол зменшувався майже на 1,0–1,5 см. При цьому спостерігалося розм'якшення вузлів і зменшення периваскулярної набряклості.

Ускладнення перебігу вагітності обстежуваних пацієнток представлені у таблиці.

Окрім наведених у таблиці патологій, у 5 (12,0%) пацієнток вагітність ускладнилася тромбоемболітом вен нижніх кінцівок.

Частота переривання вагітності у I триместрі становила 5 (11,9%) випадків, а передчасних пологів – 3 (7,1%).

Під час ультразвукового дослідження у 24,0% жінок виявили маловоддя, яке майже у всіх випадках супроводжувалося кальцинозом плаценти (21,6 %) у терміні гестації 36–40 тиж. У зв'язку з цим була проведена профілактика дистресу плода препаратами, що поліпшують матково-плацентарний кровообіг.

Усі вагітні з ВРВСО проконсультовані судинним хірургом, який у більшості випадків (39 з 42 – 92,9%) рекомендував жінкам розродження шляхом кесарева розтину.

ВИСНОВКИ

Отримані дані свідчать про те, що атипова локалізація варикозно розширених вен спостерігається у 21,0% жінок із варикозною хворобою. Основними ускладненнями вагітності у жінок із ВРВСО є: загроза невиношування у I триместрі – 53,3%; плацентарна дисфункція – 33,3% та загроза передчасних пологів – 31,3%. Частота переривання вагітності у I триместрі становила 5 (11,9%) випадків, а передчасних пологів – 3 (7,1%). Вагітні з варикозним розширенням вен піхви, зовнішніх статевих органів мають бути, переважно, розроджені шляхом кесарева розтину.

Отримані дані необхідно ураховувати під час розроблення тактики ведення вагітності та пологів у жінок із ВРВСО.

Особенности течения беременности у женщин с варикозным расширением вен половых органов Л.В. Манжула

Цель исследования: изучение особенностей течения беременности у женщин с варикозным расширением вен половых органов.

Материалы и методы. Для достижения поставленной цели была проведена оценка клинического течения гестации у 200 женщин с клинико-лабораторными признаками варикозной болезни нижних конечностей и половых органов (1-я группа – основная) и 50 женщин аналогичного возраста и паритета без клинико-лабораторных признаков варикозной болезни (2-я группа – контрольная). Основную группу дополнительно разделили на подгруппу 1.1 – 42 женщины с варикозной болезнью и варикозным расширением вен половых органов и подгруппу 1.2 – 158 женщин с варикозным расширением вен только нижних конечностей. В комплекс проведенных исследований были включены клинические, лабораторные, инструментальные и статистические методы.

Результаты. Полученные данные свидетельствуют о том, что атипичная локализация варикозно расширенных вен половых органов наблюдается у 21,0% женщин с варикозной болезнью. Основными осложнениями беременности у женщин с варикозным расширением вен половых органов являются: угроза невынашивания в I триместре – 53,3%, плацентарная дисфункция – 33,3% и угроза преждевременных родов – 31,3%. Частота прерывания беременности в I триместре составила 5 (11,9%) случаев, а преждевременных родов – 3 (7,1%). Беременные с варикозным расширением вен половых органов в большинстве случаев (39 из 42 – 92,9%) были родоразрешены путем кесарева сечения.

Заключение. Полученные результаты необходимо учитывать при разработке тактики ведения беременности и родов у женщин с варикозным расширением вен половых органов.

Ключевые слова: беременность, осложнения, варикозное расширение вен половых органов.

Features of course of pregnancy at women with varicose phlebectasia of genitals L.V. Manzhula

The objective: to study features of course of pregnancy at women with varicose phlebectasia of genitals.

Materials and methods. For the solution of a goal was the assessment of a clinical current of a gestation at 200 women with clinical-laboratory signs of varicose illness of the bottom extremities and genitals (the main 1 group) and 50 women of similar age and parity without clinical-laboratory signs of varicose illness (group 2 control) is carried out. In the main group we in addition allocated a subgroup of 1.1 – 42 women with varicose illness and varicose phlebectasia of genitals, respectively the subgroup 1.2 was made by 158 women with a varicose phlebectasia of only the bottom extremities. The complex of the conducted researches included clinical, laboratory, tool and statistical methods.

Results. The obtained data testify that atypical localization varicose expanded veins of genitals is observed at 21,0% of women with varicose illness. The main complications of pregnancy at women with a varicose phlebectasia of genitals are not incubation threat in I a trimester – 53,3%; placental dysfunction – 33,3% and threat of premature births – 31,3%. Abortion frequency in I a trimester made 5 cases (11,9%), and premature births – respectively 3 (7,1%). Pregnant women with varicose phlebectasia of genitals in most cases (39 из 42 – 92,9%) were delivery by way of operation of Cesarean section.

Conclusion. The obtained data needs to be considered when developing tactics of pregnancy and labors at women with a varicose phlebectasia of genitals.

Key words: pregnancy, complications, varicose phlebectasia of genitals.

Сведения об авторе

Манжула Людмила Васильевна – Кафедра акушерства, гинекологии и перинатологии Национальной медицинской академии последипломного образования имени П.Л. Шупика, 04107, г. Киев, ул. Багговутовская, 1

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бенюк В.О. Маркери дисфункції ендотелію у вагітних з варикозною хворобою вен нижніх кінцівок / В.О. Бенюк, С.Д. Коваль, В.В. Курочка, Т.В. Ковалюк // Здоровье женщины. – 2017. – № 4 (120). – С. 75–78.
2. Бенюк В.О. Корекція гемодинамічних порушень у вагітних із варикозною хворобою / В.О. Бенюк, В.І. Медведь, І.А. Усевич, С.Д. Коваль, О.С. Коржелецький // Здоровье женщины. – 2017. – № 2 (118). – С. 69–74.
3. Бенюк В.О. Профілактика ускладнень у породіль з хронічною венозною недостатністю / В.О. Бенюк, В.В. Курочка, С.Д. Коваль // Зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. «Медичні та фармацевтичні науки: аналіз сучасності та прогноз майбутнього». – Дніпропетровськ, 2014. – С. 31–34.
4. Вдовиченко Ю.П. Вплив варикозної хвороби вен нижніх кінцівок у вагітних на виникнення перинатальних та акушерських ускладнень / Ю.П. Вдовиченко, О.М. Іщак, А.Ю. Франчук // Здоровье женщины. – 2014. – № 1 (87). – С. 92–95.
5. Вдовиченко Ю.П. Варикозна хвороба вен нижніх кінцівок та дисплазія

- сполучної тканини як фактор виникнення перинатальних та акушерських ускладнень / Ю.П. Вдовиченко, А.В. Бойчук, А.Ю. Франчук, О.М. Іщак // Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина. – 2012. – Т. II, № 4 (6). – С. 91–94.
6. Моцок Ю.Б. Особливості формування та функціонування фетоплацентарного комплексу у вагітних жінок за наявності варикозної хвороби вен нижніх кінцівок / Ю.Б. Моцок, Н.І. Генник // Актуальні питання педіатрії, акушерства та гінекології. – 2017. – № 1. – С. 111–114.

7. Моцок Ю.Б. Оцінка функціонування ФПК та системи гемостазу у вагітних з варикозною хворобою нижніх кінцівок після попередньої перегавідарної підготовки / Ю.Б. Моцок // Вісник Вінницького національного медичного університету. – 2017. – № 1. – Ч. 2 (Т. 21). – С. 267–269.
8. Можейко Л.Ф. Особенности течения беременности и родов у пациенток с хронической венозной недостаточностью / Л.Ф. Можейко, Е.В. Тихонович, С.И. Перепелица // Репродуктивное здоровье. Восточная Европа. – 2016. – № 4 (46). – С. 519–525.

Статья поступила в редакцию 21.05.2019